

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه کاشان

دانشکده علوم انسانی
گروه علوم قرآن و حدیث

پایان نامه

جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد
در رشته علوم قرآن و حدیث

عنوان:

بررسی تطبیقی ادله موافقان و مخالفان تناسب و وحدت موضوعی آیات و سوره قرآن

استاد راهنما:

دکتر محسن قاسم پور

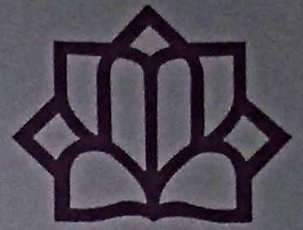
استاد مشاور:

دکتر پرویز رستگار جزی

بوسیله:

مصطفی صلواتی مشکانی

شهریور ۱۳۸۹

دانشگاه کاشان
دانشکده علوم انسانی

بسمه تعالی

تاریخ:
شماره:
پوست:

مدیریت تحصیلات تکمیلی دانشگاه

صورتجلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد

نام و نام خانوادگی دانشجو: مصطفی صلواتی مشکانی شماره دانشجویی: ۸۶۲۳۴۱۰۲۰۶

رشته: آموزش: علوم قرآن و حدیث دانشکده علوم انسانی

عنوان پایان نامه: بررسی تطبیقی ادله موافقان و مخالفان تناسب و وحدت موضوعی آیات و سوره قرآن

تعداد واحد پایان نامه: ۴ تاریخ دفاع: ۱۳۸۹/۶/۱۶

این پایان نامه به مدیریت تحصیلات تکمیلی به منظور بخشی از فعالیتهای تحصیلی لازم برای اخذ درجه کارشناسی ارشد ارائه می گردد. دفاع از پایان نامه در تاریخ ۸۹/۶/۱۶ مورد تأیید و ارزیابی اعضای هیأت داوران قرار گرفت و با نمره $\frac{19}{20}$ به عدد $\frac{19}{20}$ به حروف $\frac{19}{20}$ و با درجه $\frac{19}{20}$ عالی به تصویب رسید. اعضای هیأت داوران:

عنوان	نام و نام خانوادگی	مرتبه علمی	امضاء
۱. استاد راهنما	دکتر محسن قاسم پور	استادیار	
۲. استاد مشاور	دکتر پرویز رستگار	استادیار	
۳. متخصص و صاحب نظر داخل دانشگاه	دکتر مصطفی عباسی مقدم	استادیار	
۴. متخصص و صاحب نظر خارج از دانشگاه	دکتر رحمت الله عبدالله زاده	دانشیار	
۵. نماینده تحصیلات تکمیلی	دکتر ماشالله جشنی	استادیار	

مدیریت تحصیلات تکمیلی دانشگاه

آدرس: کاشان - بلوار قطب رواندی

دانشگاه کاشان - دانشکده علوم انسانی

کد پستی: ۵۱۱۶۷-۸۷۳۱۷

تلفن: ۵۱۱۲۷۲۷-۵۱۱۲۷۷۷

http://www.kashanu.ac.ir

معبود من!

تو را پاس که هر گاه از تو چیزی خواسته ام عطایم کردی و آنگاه که امیدی به تو داشته ام به امیدم

رسانی

پروردکار! وارستگی کامل، موبتم فرما و دیدگان دلم را به فروغ نظر به خودت، روشن ساز تا دیدگان دلم،

حجاب های نور را از میان بردار و به معدن عظمت متصل شود و جانم همچون شعاع، به خورشید غرّ

قدست آویخته گردد.

تقدیم به

روح بلند پدرم که راه پر پیچ و خم زندگی را برایم هموار کرد تا نقش علم را در صفحه زندگی ثبت کند
و به مادرم به پاس زحمات و دعای خیرش که همواره پشتیبانم بوده است.

تقدیم به

همسر و شریک زندگی
که با همکاری و همراهیش در به ثمر رساندن این تحقیق
یاریگرم بود.

تشکر و قدردانی

حمد و سپاس بی پایان شایسته پروردگاری است که توفیق گام نهادن در مسیر بندگی اش را ارزانی ام نمود.

در اینجا شایسته می دانم از تمام سروران و عزیزانی که مرا مرهون الطاف خویش قرار دادند، صمیمانه تشکر و توفیق روز افزون آنان را از درگاه ایزد منان مسئلت نمایم.

در ابتدا از تلاش بی شائبه استاد راهنمای گرانقدر خویش، جناب دکتر محسن قاسم پور که با سعه صدر فراوان در طول نگارش این رساله هدایتگرم بود، و همچنین از استاد محترم جناب آقای دکتر پرویز رستگار به عنوان استاد مشاور، کمال تشکر و قدردانی را دارم.

همچنین از جناب آقای دکتر مصطفی عباسی مقدم و جناب آقای دکتر رحمت الله عبدالله زاده که زحمت داوری این رساله را بر عهده داشتند و جناب آقای دکتر ماشاالله جشنی به عنوان ناظر تحصیلات تکمیلی، سپاسگزاری می نمایم.

در نهایت از الطاف تمامی دوستان به ویژه برادر عزیزم که زحمت تایپ این رساله را عهده دار بود، کمال تشکر را دارم.

چکیده

مفسران و پژوهشگران علوم قرآنی از دیرباز به علم مناسبات، توجه و عنایت ویژه‌ای داشته‌اند. علم مناسبات، دانش مهمی در علوم قرآن است که به بیان ارتباط میان آیات قرآن پرداخته و راز و رمزهای نهفته در میان این روابط را آشکار می‌سازد. این ارتباط هر چند در نگاه اول به چشم نمی‌آید اما اولاً وجود دارد، ثانیاً با تفکری روش‌مند می‌توان آن را کشف کرد. علم مناسبات مانند بسیاری از علوم دیگر، موافقان و مخالفانی دارد. هر کدام از آنان نیز در موافقت یا مخالفت خود دلایلی ابراز داشته‌اند. اهمیت این موضوع به گونه‌ای است که پای مستشرقان نیز به میان آمده و آنها نیز در این موضوع اظهار نظر کرده‌اند. نکته در خور ذکر آن که اظهارات آنها غالباً تکرار حرف عالمان مسلمان است. پژوهش حاضر به منظور بررسی تطبیقی ادله موافقان و مخالفان این نظریه و به چالش کشیدن هر یک از دلایل مورد استناد طرفین و پاسخ به برخی شبهات مطروحه و بیان برخی راه حل‌ها، در جهت اعتلای این نظریه گام برداشته است. در این میان با توجه به مهمترین دلیل مورد استناد هر یک از طرفین - توقیفی یا اجتهادی بودن ترتیب آیات - و ارجحیت و صلابت نظریه توقیفی بودن ترتیب آیات، وجود ارتباط میان آیات انکار ناپذیر است. با عنایت به این نکته بنیادین که جمع و تدوین با فرمان الهی و با اشراف پیامبر ﴿۹﴾ و تدبیر حکیمانه ایشان صورت پذیرفته، این حقیقت بیشتر مقبول می‌افتد. این امر به‌ویژه در مورد آیات دفعی النزول - به تعبیر علامه طباطبایی - آشکارتر است. اما در خصوص تناسب میان سوره با توجه به پیوند تنگاتنگ این نظریه با جمع و تدوین قرآن از یک سو، و عدم وجود رأیی قطعی در خصوص ترتیب سوره قرآن از سوی دیگر، تنها می‌توان نظریه تناسب میان سوره را در میان بخشی از سوره‌ها، ساری و جاری دانست. در مورد سایر سوره‌ها، تنها می‌توان با بهره‌گیری از روش میدانی و راه مقایسه‌گری میان دو سوره همجوار و تدبیر در نقطه‌های اشتراک میان آن دو به کشف ارتباط میان سوره‌ها نائل آمد. پدیده وحدت موضوعی سوره‌ها نیز از نتایج اعتقاد به تناسب آیات به شمار می‌آید در این مقوله نیز آنچه از رهگذر پرتو افکنی بر دلایل موافقان و مخالفان به دست می‌آید این است که بسیاری از دلایل طرفین خالی از اشکال نیست. زیرا اختلافات موجود میان طرفداران در جهت

کشف غرض اصلی سوره‌ها و نیز وجود ابهامات موجود در ذهن مخالفان، همگی ناشی از نوپایی این نظریه است. بنابراین با نظر به ابزارهای کشفی که به این منظور ارائه شده، در کنار پاسخ به ادله و ابهامات مخالفان می‌توان راه را برای گسترش روز افزون این نظریه باز نمود.

کلمات کلیدی: تناسب، وحدت موضوعی، آیات و سور، علوم قرآنی، جمع و تدوین قرآن.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	مقدمه.....
۷	کلیات.....
۷	موضوع تحقیق.....
۷	زمینه، سابقه و تاریخچه موضوع تحقیق.....
۸	اهداف تحقیق.....
۸	اهمیت و ارزش تحقیق با تاکید بر کاربرد نتایج آن.....
۸	فرضیه ها و سؤال های ویژه.....
۹	روش انجام تحقیق.....

فصل اول: در آمدی بر علم مناسبات

۱۱	۱-۱. بخش اول: کلیات.....
۱۱	۱-۱-۱. معنای لغوی و اصطلاحی تناسب.....
۱۳	۲-۱-۱. علم مناسبات از منظر دانشمندان علوم اسلامی.....
۱۷	۳-۱-۱. اهمیت و فواید علم تناسب.....
۱۷	۱-۳-۱-۱. کمک به فهم قرآن و تفسیر.....
۱۸	۲-۳-۱-۱. تأکیدی بر اعجاز اسلوب قرآن.....
۱۹	۳-۳-۱-۱. ردّ نظریه مخالفان قرآن.....
۲۰	۴-۳-۱-۱. دفاع از اصول اعتقادی شیعه.....
۲۰	۵-۳-۱-۱. اثبات نظریات علوم قرآنی.....
۲۱	۴-۱-۱. علوم قرآن و علم مناسبات.....
۲۱	۱-۴-۱-۱. علم مناسبات و مسئله سیاق.....
۲۲	۲-۴-۱-۱. علم مناسبات و اسباب النزول.....
۲۳	۳-۴-۱-۱. تفسیر و علم مناسبات.....

- ۲۴-۱-۱-۴. علم مناسبات و تفسیر موضوعی.....
- ۲۴-۱-۱-۵. علم مناسبات و قصص قرآن.....
- ۲۵-۱-۱-۶. علم مناسبات و مثل‌های قرآن.....
- ۲۵-۱-۱-۷. علم مناسبات و سوگند های قرآن.....
- ۲۶-۱-۱-۸. علم مناسبات و اعجاز قرآن.....
- ۲۷-۱-۱-۵. تاریخچه‌ی علم مناسبات.....
- ۲۷-۱-۱-۱. بیان ارتباط و تناسب آیات در کلام ائمه اطهار (علیهم‌السلام).....
- ۲۸-۱-۱-۲. بیان ارتباط و تناسب آیات در کلام صحابه و تابعین.....
- ۲۸-۱-۱-۳. آغازگر علم مناسبات.....
- ۳۰-۱-۱-۴. آثار تدوین شده در زمینه‌ی علم مناسبات.....
- ۳۷-۱-۲. بخش دوم: انواع مناسبات.....
- ۳۸- شبکه درختی انواع مناسبات.....
- ۳۹-۱-۲-۱. مناسبات لفظی.....
- ۳۹-۱-۲-۲. مناسبات معنوی.....
- ۳۹-۱-۲-۲-۱. مناسبات آیه‌ای.....
- ۳۹- وجوه ارتباط میان آیات قرآن.....
- ۴۰-۱. ارتباط آشکار.....
- ۴۱-۲. ارتباط پنهان.....
- ۴۳-۱-۲-۲-۱. مناسبات درون آیه‌ای.....
- ۴۴-۱-۲-۲-۱-۱-۱. مناسبات واژگانی.....
- ۴۴-۱-۲-۲-۱-۱-۱-۱. تناسب در ترکیب الفاظ و عبارات آیه.....
- ۴۵-۱-۲-۲-۱-۱-۱-۲. پیوستگی های نظام دار میان کلمات قرآن.....
- ۴۶-۱-۲-۲-۱-۱-۱-۳. تناسب کلمات پایانی هر آیه با آن آیه.....
- ۴۸-۱-۲-۲-۱-۱-۲. مناسبات جمله‌ای.....
- ۴۹-۱-۲-۲-۱-۲. مناسبات برون آیه‌ای.....
- ۴۹-۱-۲-۲-۱-۲-۱. تناسب میان یک آیه با آیه قبلی و بعدی.....

- ۲-۲-۱-۲-۲-۱. تناسب میان مجموعه ای از آیات مجاور در یک سوره.....۴۹
- ۳-۲-۱-۲-۲-۱. تناسب میان آیات غیر مجاور در یک سوره.....۴۹
- ۴-۲-۱-۲-۲-۱. تناسب میان آیات یک سوره با ابتدای آن.....۵۰
- ۲-۲-۲-۱. مناسبات سوره ای.....۵۰
- ۱-۲-۲-۲-۱. مناسبات سوره محور.....۵۰
- ۱-۱-۲-۲-۲-۱. تناسب میان تمام آیات در یک سوره.....۵۰
- ۲-۱-۲-۲-۲-۱. مناسبت تعیین هر سوره در جایگاه خود.....۵۱
- ۳-۱-۲-۲-۲-۱. تناسب میان آغاز سوره با محتوا و پیام کل سوره.....۵۱
- ۴-۱-۲-۲-۲-۱. تناسب میان آغاز سوره با پایان همان سوره.....۵۲
- ۵-۱-۲-۲-۲-۱. ارتباط بسمله هر سوره با مطالب همان سوره.....۵۳
- ۶-۱-۲-۲-۲-۱. تناسب میان نام های سوره با محتوای آن.....۵۳
- ۲-۲-۲-۲-۱. مناسبات برون سوره ای.....۵۴
- ۱-۲-۲-۲-۲-۱. تناسب میان سوره های متوالی.....۵۴
- ۱-۱-۲-۲-۲-۲-۱. تناسب میان آغاز سوره با پایان سوره قبلی.....۵۴
- ۲-۱-۲-۲-۲-۲-۱. تناسب میان مضمون سوره با سوره قبلی.....۵۴
- ۳-۱-۲-۲-۲-۲-۱. تناسب میان مجموعه ای از سوره های قرآن.....۵۵
- ۴-۱-۲-۲-۲-۲-۱. تناسب میان بخشی از یک سوره با بخشی از سوره بعد.....۵۶
- ۵-۱-۲-۲-۲-۲-۱. تناسب میان بخشی از یک سوره با سوره بعد.....۵۶
- ۶-۱-۲-۲-۲-۲-۱. تناسب میان بخشی از یک سوره با ابتدای سوره بعد.....۵۶
- ۲-۲-۲-۲-۲-۱. تناسب میان سوره های غیر متوالی.....۵۶
- ۱-۲-۲-۲-۲-۲-۱. تناسب میان شروع قرآن با ختم قرآن.....۵۷
- ۲-۲-۲-۲-۲-۲-۱. تناسب میان بخشی از یک سوره با سوره دیگر.....۵۸
- ۳-۲-۲-۲-۲-۲-۱. تناسب میان بخشی از یک سوره با بخشی از سوره دیگر.....۵۸
- ۴-۲-۲-۲-۲-۲-۱. تناسب میان یک سوره با سوره دیگر.....۵۸

فصل دوم: بررسی تطبیقی ادله موافقان و مخالفان تناسب آیات

مقدمه.....	۶۰
۱-۲. بخش اول: بررسی ادله موافقان تناسب آیات.....	۶۲
۱-۱-۲. اهم دلایل موافقان تناسب آیات.....	۶۲
۱-۱-۱-۲. توقیفی بودن ترتیب آیات.....	۶۲
ادله توقیفی بودن ترتیب آیات.....	۶۳
۱-۱-۱-۱-۲. حکم عقل.....	۶۳
۲-۱-۱-۱-۲. شواهد قرآنی.....	۶۴
۳-۱-۱-۱-۲. ادله ی تاریخی.....	۶۶
۴-۱-۱-۱-۲. ادله ی روایی.....	۶۷
۵-۱-۱-۱-۲. ادعای اجماع.....	۷۲
نتیجه گیری.....	۷۴
۲-۱-۲. بررسی رویکردهای متفاوت موافقان تناسب آیات.....	۷۵
۱-۲-۱-۲. تناسب در تمام آیات.....	۷۵
۱-۱-۲-۱-۲. تناسب در کل مجموعه آیات قرآن.....	۷۶
۱-۱-۲-۱-۲. وحدت موضوعی سوره ها.....	۷۶
۲-۲-۱-۲. تناسب در مجموعه آیات دفعی النزول.....	۷۶
سایر رویکردها.....	۷۸
الف) تناسب میان آیاتی که ارتباط آنها روشن است.....	۷۸
ب) تناسب میان آیات معطوف بر هم.....	۷۸
نتیجه گیری.....	۷۹
۲-۲. بخش دوم: بررسی ادله مخالفان تناسب آیات.....	۸۰
۱-۲-۲. اجتهادی بودن ترتیب آیات.....	۸۱

۸۲	ادله اجتهادی بودن ترتیب آیات.....
۸۲	۱-۱-۲-۲. ادله روایی.....
۸۲	۲-۱-۲-۲. مقدم شدن آیات ناسخ بر منسوخ.....
۸۳	۳-۱-۲-۲. مصحف علی (علیه السلام)
۸۳	۴-۱-۲-۲. وجود آیات و سور مکی در میان آیات و سور مدنی.....
۸۴	نقد و بررسی ادله مذکور.....
۸۷	۲-۲-۲. نزول تدریجی قرآن.....
۸۹	نقد و بررسی.....
۸۹	۳-۲-۲. سبک بیانی قرآن.....
۹۰	نقد و بررسی.....
۹۱	۴-۲-۲. پراکندگی قصص قرآن.....
۹۱	نقد و بررسی.....
۹۲	۵-۲-۲. اختلاف مصاحف صحابه.....
۹۲	نقد و بررسی.....
۹۲	۶-۲-۲. پیچیدگی، تکلف و ذوقی بودن علم تناسب.....
۹۴	نقد و بررسی.....
۹۴	۷-۲-۲. تشتت آراء موافقان.....
۹۴	نقد و بررسی.....
۹۵	۳-۲. بخش سوم: پرتو افکنی بر ادله ی موافقان و مخالفان.....
۹۶	۱-۳-۲. ابزارهای کشف ارتباط میان آیات.....
۹۶	۱-۱-۳-۲. بررسی غرض کلی سوره.....
۹۸	۲-۱-۳-۲. به کار گیری توأمان ذوق و منطق فطری.....
۹۹	۲-۳-۲. اسباب مورد نیاز علم مناسبات.....

- ۹۹.....۱-۲-۳-۲. اعتقاد به ترتیب الهی و حکیمانه آیات.....
- ۱۰۰.....۲-۲-۳-۲. توجه به فرهنگ عصر نزول.....
- ۱۰۱.....۳-۲-۳-۲. توجه به روایات متواتر و اسباب نزول آیات.....
- ۱۰۲.....۴-۲-۳-۲. پرهیز از اظهار نظرات ذوقی.....
- ۱۰۲.....۳-۳-۲. بررسی تناسب برخی آیات به ظاهر نامتناسب.....
- ۱۰۴.....۱- آیه اکمال دین.....
- ۱۰۶.....۲- آیه تبلیغ.....
- ۱۰۷.....۳- آیه تطهیر.....

فصل سوم: بررسی تطبیقی ادله موافقان و مخالفان تناسب سور

- ۱۱۱.....مقدمه.....
- ۱۱۳.....۱-۳. بخش اول: کلیات.....
- ۱۱۳.....۱-۱-۳. تاریخچه.....
- ۱۱۴.....۲-۱-۳. انواع ارتباط میان سوره ها.....
- ۱۱۴.....۱-۲-۱-۳. تفصیل مطالب مجمل سوره قبل.....
- ۱۱۵.....۲-۲-۱-۳. تقابل.....
- ۱۱۶.....۳-۲-۱-۳. تضاد.....
- ۱۱۶.....۴-۲-۱-۳. نظیر هم بودن.....
- ۱۱۶.....۵-۲-۱-۳. تکمیل مطالب سوره قبل.....
- ۱۱۷.....۳-۱-۳. وجوه تناسب میان سوره ها.....
- ۱۱۷.....۱-۳-۱-۳. مناسبت آغاز هر سوره با فرجام سوره قبل.....
- ۱۱۸.....۲-۳-۱-۳. همانندی دو سوره در آغاز یا انجام.....
- ۱۱۹.....۳-۳-۱-۳. مناسبت سوره با سوره ای که پیش از آن نازل گردیده.....
- ۱۱۹.....۴-۳-۱-۳. ارتباط مضمونی میان سوره ها.....

- ۱۲۲..... ۲-۳. بخش دوم: ادله موافقان تناسب سور.....
- ۱۲۲..... ۱-۲-۳. توقیفی بودن ترتیب سور قرآن.....
- ۱۲۳..... ادله موافقان توقیفی بودن ترتیب سور قرآن.....
- ۱۲۳..... ۱-۱-۲-۳. روایات.....
- ۱۲۳..... ۱-۱-۱-۲-۳. روایات ختم قرآن.....
- ۱۲۴..... نقد و بررسی.....
- ۱۲۴..... ۲-۱-۱-۲-۳. روایت زید بن ثابت (مبنی بر جمع و ترتیب قرآن).....
- ۱۲۴..... نقد و بررسی.....
- ۱۲۵..... ۳-۱-۱-۲-۳. روایت ابی بن کعب (مبنی بر ترتیب فعلی قرآن).....
- ۱۲۵..... نقد و بررسی.....
- ۱۲۶..... ۴-۱-۱-۲-۳. عرضه‌ی قرآن از سوی پیامبر ﴿۹﴾ بر جبرئیل.....
- ۱۲۶..... نقد و بررسی.....
- ۱۲۷..... ۵-۱-۱-۲-۳. حدیث ثقلین.....
- ۱۲۷..... نقد و بررسی.....
- ۱۲۷..... ۶-۱-۱-۲-۳. روایت تقسیم مجموعه ای قرآن از سوی پیامبر ﴿۹﴾.....
- ۱۲۸..... نقد و بررسی.....
- ۱۲۸..... ۷-۱-۱-۲-۳. روایات نفی پیامبر ﴿۹﴾ از معکوس خواندن قرآن.....
- ۱۲۸..... نقد و بررسی.....
- ۱۲۹..... ۲-۱-۲-۳. یکسانی نسخه های کهن قرآن.....
- ۱۲۹..... نقد و بررسی.....
- ۱۲۹..... ۳-۱-۲-۳. عدم اعتراض ائمه.....
- ۱۲۹..... نقد و بررسی.....
- ۱۳۰..... ۴-۱-۲-۳. وجود تناسب و ارتباط میان سوره ها.....
- ۱۳۰..... نقد و بررسی.....
- ۱۳۰..... ۵-۱-۲-۳. حالت خاص چینش سوره ها.....
- ۱۳۱..... نقد و بررسی.....

- ۱۳۲.....۲-۲-۳. روایت تقسیم مجموعه ای قرآن از سوی پیامبر ﴿۹﴾.....
- ۱۳۲..... نقد و بررسی.....
- ۱۳۳.....۳-۳. بخش سوم: ادله مخالفان تناسب سور.....
- ۱۳۳..... مقدمه.....
- ۱۳۳.....۱-۳-۳. اجتهادی بودن ترتیب سور.....
- ۱۳۵.....۱-۱-۳-۳. اختلاف مصاحف صحابه در ترتیب سوره ها.....
- ۱۳۶..... نقد و بررسی.....
- ۱۳۶.....۲-۱-۳-۳. وجود روایت ناظر بر جمع نشدن قرآن در زمان پیامبر ﴿۹﴾.....
- ۱۳۶..... نقد و بررسی.....
- ۱۳۷.....۳-۱-۳-۳. جمع قرآن توسط امام علی ﴿علیه السلام﴾ پس از وفات پیامبر ﴿۹﴾.....
- ۱۳۷..... نقد و بررسی.....
- ۱۳۸.....۴-۱-۳-۳. عدم امکان تدوین قرآن به صورت مصحف.....
- ۱۳۸..... نقد و بررسی.....
- ۱۳۹.....۲-۳-۳. تکلف گویی موافقان.....
- ۱۴۰.....۳-۳-۳. عدم وجود فایده برای این علم.....
- ۱۴۰.....۴-۳-۳. قابل اثبات نبودن تناسب های ادعا شده.....
- ۱۴۱.....۵-۳-۳. جواز شرعی جابه جا تلاوت نمودن سوره ها.....
- ۱۴۲.....۴-۳. بخش چهارم: ادله موافقان و مخالفان در میزان نقد.....
- ۱۴۳.....۱-۴-۳. رأی مختار در خصوص جمع و ترتیب سور قرآن.....
- ۱۴۴.....۲-۴-۳. ادله تفصیلی جمع و ترتیب سور قرآن.....
- ۱۴۵.....۱-۲-۴-۳. روایات.....
- ۱۴۶.....۲-۲-۴-۳. شواهدی از ترتیب سور مفصلات و مسبحات.....
- ۱۴۶.....۳-۲-۴-۳. تناسب و ارتباط میان مجموعه ای از سوره ها.....
- ۱۴۷.....۵-۳. بخش پنجم: پرتو افکنی بر نظریه تناسب سور قرآن.....
- ۱۴۷..... مقدمه.....

۱۴۸.....	۳-۵-۱. چالش های فراروی نظریه تناسب سور.....
۱۴۸.....	۳-۵-۱-۱. تکلف گویی برخی از موافقان در خصوص تناسب میان سور.....
۱۴۹.....	۳-۵-۱-۲. عدم وجود معیاری مشخص در خصوص کشف تناسب میان سوره ها.....
۱۴۹.....	۳-۵-۱-۳. عدم آشکار بودن تناسب میان سوره ها برخلاف آشکاری تناسب میان آیات.....
۱۵۰.....	۳-۵-۲. راه حل نهایی در خصوص تناسب میان سوره ها.....
۱۵۰.....	بهره گیری از روش میدانی.....
۱۵۱.....	۳-۵-۳. ضوابط و شرایط مناسبت عقل پسند.....
۱۵۳.....	۳-۵-۴. نمونه ای از تناسب میان سوره ها.....
۱۵۳.....	۳-۵-۴-۱. تناسب میان مجموعه سور دارای حروف مقطعه‌ی «الر».....
۱۵۴.....	۳-۵-۴-۲. تناسب میان مجموعه‌ی سور حوامیم.....
۱۵۵.....	نتیجه گیری فصل.....

فصل چهارم: بررسی تطبیقی ادله موافقان و مخالفان نظریه وحدت موضوعی

۱۵۷.....	۴-۱. بخش اول: کلیات.....
۱۵۷.....	مقدمه.....
۱۵۹.....	۴-۱-۱. تاریخچه.....
۱۶۲.....	۴-۱-۲. نظریه وحدت موضوعی از منظر دانشمندان علوم اسلامی.....
۱۶۵.....	۴-۱-۳. رابطه‌ی علم مناسبات و وحدت موضوعی.....
۱۶۷.....	۴-۱-۴. اهم کارکردهای نظریه وحدت موضوعی.....
۱۶۷.....	۴-۱-۴-۱. کمک در جهت فهم و تفسیر بهتر قرآن.....
۱۶۸.....	۴-۱-۴-۲. بیان اعجاز قرآن.....
۱۶۸.....	۴-۱-۴-۳. پاسخ به شبهه‌ی مخالفان، به ویژه مستشرقان.....
۱۶۹.....	۴-۱-۴-۴. کشف اسرائیلیات و اسباب نزول های جعلی.....
۱۷۰.....	۴-۱-۴-۵. دفاع از اصول اعتقادی شیعه.....
۱۷۰.....	۴-۱-۴-۶. ارائه‌ی ترجمه‌ی پیوسته و تفسیری از قرآن.....

۱۷۱	۴-۱-۷. پاسخ به برخی از مباحث حوزه‌ی علوم قرآن.....
۱۷۳	۴-۲. بخش دوم: ادله موافقان نظریه وحدت موضوعی.....
۱۷۳	مقدمه.....
۱۷۴	۴-۲-۱. دلایل عقلی.....
۱۷۴	۴-۲-۱-۱. توقیفی بودن ترتیب آیات.....
۱۷۴	تحلیل و بررسی.....
۱۷۵	۴-۲-۱-۲. حصر آیاتی چند در یک سوره.....
۱۷۶	تحلیل و بررسی.....
۱۷۶	۴-۲-۱-۳. نزول تدریجی قرآن.....
۱۷۷	تحلیل و بررسی.....
۱۷۷	۴-۲-۱-۴. اقتضای بلاغت.....
۱۷۸	تحلیل و بررسی.....
۱۷۹	۴-۲-۱-۵. اقتضای حکمت.....
۱۸۰	تحلیل و بررسی.....
۱۸۰	۴-۲-۱-۶. کتاب تکوین همچون کتاب تدوین.....
۱۸۲	۴-۲-۱-۷. سکوت مشرکان.....
۱۸۲	تحلیل و بررسی.....
۱۸۳	۴-۲-۱-۸. روایات فضائل سور.....
۱۸۴	۴-۲-۲. دلایل نقلی.....
۱۸۴	۴-۲-۲-۱. شواهد قرآنی.....
۱۸۶	۴-۲-۲-۲. دلایل روایی.....
۱۸۹	۴-۳. بخش سوم: ادله مخالفان نظریه وحدت موضوعی.....
۱۸۹	مقدمه.....

۱۸۹.....	۴-۳-۱. نزول تدریجی قرآن.....
۱۹۰.....	تحلیل و بررسی.....
۱۹۱.....	۴-۳-۲. سبک بیانی قرآن.....
۱۹۲.....	تحلیل و بررسی.....
۱۹۴.....	۴-۳-۳. سازگاری تنوع مطالب با اهداف هدایتی قرآن.....
۱۹۵.....	تحلیل و بررسی.....
۱۹۵.....	۴-۳-۴. صعوبت دست یابی به غرضی واحد.....
۱۹۵.....	تحلیل و بررسی.....
۱۹۶.....	۴-۳-۵. خطر تفسیر به رأی و انحراف در فهم.....
۱۹۶.....	تحلیل و بررسی.....
۱۹۷.....	۴-۳-۶. فقدان نص و یا اشاره ای از معصوم (علیه السلام)
۱۹۷.....	تحلیل و بررسی.....
۱۹۸.....	۴-۳-۷. تشتت آراء موافقان در تعیین غرضی واحد.....
۱۹۸.....	تحلیل و بررسی.....
۲۰۰.....	۴-۴. بخش چهارم: مستشرقان و سبک و اسلوب قرآن.....
۲۰۰.....	مقدمه.....
۲۰۰.....	۴-۴-۱. مستشرقان موافق.....
۲۰۳.....	۴-۴-۲. مستشرقان مخالف.....
۲۰۶.....	جمع بندی و تحلیل.....
۲۱۰.....	۴-۵. بخش پنجم: پرتو افکنی بر نظریه وحدت موضوعی.....
۲۱۰.....	مقدمه.....
۲۱۱.....	۴-۵-۱. چالش های فراروی نظریه وحدت موضوعی.....
۲۱۱.....	۴-۵-۱-۱. عدم تبیین کامل مواضع این نظریه.....

- ۲۱۱.....۲-۱-۵-۴. نارسایی برخی از ابزارهای کشف.
- ۲۱۲.....۳-۱-۵-۴. عدم آشنایی کامل با این نظریه.
- ۲۱۳.....۴-۱-۵-۴. کاربردی نشدن مطلق این نظریه.
- ۲۱۴.....۵-۱-۵-۴. درهم آمیزی لایه های وحدت موضوعی.
- ۲۱۴.....۶-۱-۵-۴. بیان موضوعات کلی.
- ۲۱۵.....۲-۵-۴. روشها، ابزارها و علائم شناخت غرض اصلی سوره ها.
- ۲۱۷.....۱-۲-۵-۴. نام سوره.
- ۲۱۸.....۲-۲-۵-۴. سیاق سوره.
- ۲۱۸.....۳-۲-۵-۴. مکی و مدنی بودن سوره.
- ۲۱۹.....۴-۲-۵-۴. مطلع سوره ها.
- ۲۱۹.....۵-۲-۵-۴. صدر و ذیل سوره.
- ۲۲۰.....۶-۲-۵-۴. آهنگ انتهایی آیات.
- ۲۲۱.....۷-۲-۵-۴. حروف مقطعه.
- ۲۲۱.....۸-۲-۵-۴. واژه های کلیدی و آیات برجسته ی هر سوره.
- ۲۲۲.....۹-۲-۵-۴. تکرار برخی موضوعات در مضامین سوره.
- ۲۲۳.....۱۰-۲-۵-۴. اسماء الحسنای به کار رفته در سوره.
- ۲۲۳.....۱۱-۲-۵-۴. بررسی شأن نزول آیات و فضای نزول سوره.
- ۲۲۴.....۱۲-۲-۵-۴. فضایل و خواص سوره ها.
- ۲۲۴.....۱۳-۲-۵-۴. قصص قرآن.
- ۲۲۶.....۳-۵-۴. دلایل مخالفان در میزان نقد و بررسی.
- ۲۲۶.....۱-۳-۵-۴. هر سوره دارای وحدتی تام و کامل است.
- ۲۲۷.....۲-۳-۵-۴. وحدت غرض منافاتی با تعدد موضوعات ندارد.
- ۲۲۷.....۳-۳-۵-۴. ارجحیت این روش بر روش تفسیر ترتیبی قرآن.
- ۲۲۹.....۴-۳-۵-۴. نظریه وحدت موضوعی، سوره ها را همچون فصول یک کتاب نمی داند.